

Samenvatting ‘Kokoro’ (Natsume Sōseki)

Sensei and I

Het verhaal gaat over de relatie tussen een student (de ik-persoon) en Sensei, niet zijn leraar maar een oudere persoon die hij zo adresseert. Hij ontmoet hem op vakantie (aangeraden door een vriend, maar dat is niet zo duidelijk) en onderneemt stappen om Sensei te ontmoeten. Sensei laat dit toe, maar moedigt de jongeman niet aan; hij is een nogal melancholisch persoon. Terug in Tōkyo blijft de jongeman Sensei bezoeken omdat hij daar nood aan heeft. Hij heeft het steeds over zijn intieme relatie met Sensei.

Sensei is een zeer teruggetrokken man, die naar zichzelf refereert als ‘eenzaam’. Elke maand bezoekt hij het graf van een vriend en dit is heel belangrijk voor hem. Hij heeft een liefhebbende vrouw maar hun huwelijk zit niet 100% goed; het zijn vooral de twijfels van de vrouw die daarop aansturen. Zij denkt dat ze dingen misdoet terwijl Sensei naar zichzelf wijst ivm de problemen, iets wat haar nog onzekerder maakt. Door gesprekken met haar komt de jongeman meer te weten over Sensei; hoe hij vroeger heel anders was, en na de dood van zijn beste vriend is beginnen veranderen. Er zijn dingen die ze niet wil of mag vertellen (de precieze details) of waar een taboe op staat (hoe ze elkaar ontmoet hebben en getrouwd zijn).

De gesprekken die hij met Sensei heeft zijn vaak diepgaand. Een keer heeft Sensei het over de mens die niet te vertrouwen is; dat hij zichzelf al niet kan vertrouwen laat staan de rest van de wereld. Zijn vrouw zegt daarop dat zijn leven niet zou veranderen als zij er niet zou zijn; hij zou haar zeker missen, misschien zelfs zijn leven beeïndigen, maar als hij zo negatief is over de mensheid, kan zij niet verwachten daar boven te staan voor hem. Een andere keer heeft Sensei het over de ‘schuld’ van de liefde, iets wat de jongeman niet begrijpt (die heeft nog nooit een vriendin gehad). Hij zegt dat liefde iets heiligs is maar tevens schuld met zich meebrengt, hier zit waarschijnlijk een hele historie achter. Sensei wil niet dat hun relatie zo intiem wordt/blijft omdat die na een poos zal omslaan in degoût. Hij wijt dit aan het feit dat de jongeman nog jong is en alles met jeugdige enthousiasme en evenredige afkeer bekijkt. Hij zegt dat hij liever wat eenzamer is nu, voor de hele periode, dan vriendschappelijk voor even en daarna niets meer. Alles wat hij zegt lijkt uit ervaring te komen.

Wanneer hij tijdelijk thuis is (zijn vader heeft een chronische nierziekte) vergelijkt hij hem met Sensei en komt tot de conclusie dat hij meer belang hecht aan Sensei. Wanneer hij aan zijn thesis begint, vraagt hij hem om raad maar krijgt die maar gedeeltelijk, met het excuus dat Sensei vroeger veel las maar nu niet meer. Hij zegt dat hij vroeger als intelligent wilde gezien worden maar dat dat er nu allemaal niet meer zo om doet. Sensei was vroeger ook rijk, maar is bedrogen geweest door zijn eigen familie, daarom maant hij de jongeman aan om nu al naar de erfenis te zien. Sensei zegt dat hij nooit wraak heeft genomen op zijn familie maar dat hij de hele mensheid haat, en dat dat genoeg straf is. Hij zou graag de jongeman als ‘waar’ ervaren maar is ook hier bang van. De jongeman probeert hem van het tegendeel te overtuigen.

Sensei vindt dat er geen ‘goed’ of ‘kwaad’ is; de meeste mensen zijn ‘ordinair’ maar het enge is dat iedereen met een klein duwtje naar het kwade kan omslaan (in zijn voorbeeld door geld). Er bestaat niet zoiets als slecht geboren worden.

Als de jongeman expliciet vraagt naar Sensei’s verleden omdat de gesprekken hem niet bevredigen, zegt Sensei hem de waarheid te zullen vertellen. Hij zegt er echter bij dat die niet mooi is en dat hij ze waarschijnlijk beter niet hoort. Ook vindt hij dat hij zijn leven niet moet projecteren op dat van hem maar zijn eigen weg moet zoeken.

Ze hebben een gesprek over de dood, en wie van de twee (Sensei en zijn vrouw) het eerst zal gaan. Sensei spreekt de hele tijd alsof het zeker is dat hij de eerste zal zijn. Hij waarschuwt dat de jongeman op zijn vader moet passen, maar die snapt het niet.

My parents and I

Zijn vader is heel blij met zijn diploma omdat hij ervan overtuigd was dat hij al zou gestorven zijn, maar het toch kan meemaken. Hij denkt stiekem dat hij genezen is. Zijn ouders willen een thuiskomstfeestje geven –iets wat hij haat- maar door de ziekte van keizer Meiji wordt het opgeschort.

De vader zit met het idee dat hij aan dezelfde ziekte lijdt als de keizer, en dat die laatste toch sterker moet zijn dan hijzelf. De jongeman krijgt een aanbieding voor een post in een school, maar die weigert hij. Zijn ouders vinden dit goed want zij willen dat hij een hooggeplaatste, goedbetaalde functie krijgt. Zo zouden ze niet beschaamd moeten zijn in hun kennissengroep. Ze overtuigen hem om Sensei om hulp te vragen.

Net voor hij naar Tōkyo wil teruggaan, verslechtert de toestand van zijn vader. Hij blijft en opeens komt er veel bezoek, waardoor hij achter komt te staan met zijn werk. Zijn moeder wil dat hij een job vindt via Sensei, maar die schrijft niet terug en naar Tōkyo gaan, kan hij niet. De vader is nu heel erg ziek maar blijft leven. De broers zijn eigenlijk aan het wachten op zijn dood, maar kunnen dat niet met zoveel woorden zeggen.

Iedereen is ervan overtuigd dat Sensei een joxaanbieding heeft aan de hand van een vaag telegram. De vader vindt dat mensen die niet werken, er (mentaal) niet toe in staat zijn; de broer vindt het egoïsme. De broers bespreken wat ze na de dood van hun vader moeten doen. De vader raakt echter in coma voor ze hem om een testament kunnen vragen.

De jongeman ontvangt een lange brief van Sensei, die hij echter niet kan lezen omdat zijn vader bijna op zijn einde is. Maar uit het eerste blad maakt hij op dat Sensei stervende –of dood- is. Hij pakt zijn spullen en reist naar Tōkyo.

Sensei and his testament

In de brief verontschuldigt Sensei zich omdat hij niet heeft teruggeschreven. Hij geeft toe dat de jongeman toen haast niets betekende voor hem, dat hij vergeten was dat zijn vader ziek was, dat zijn eigen problemen (voortgaan in eenzaamheid of zelfmoord plegen) belangrijker waren dan die van de jongeman. Toch begon Sensei hem te missen, zeker nadat hij niet kon komen. Hij acht de tijd rijp om zijn verleden te vertellen.

Sensei heeft moeilijkheden met het schrijven, met zijn ideeën te uiten. Hij heeft voortgezet omdat hij zich ertoe verplicht voelde, maar ook omdat hij het wilde vertellen.

Zijn verleden is iets dat alleen hij weet en dat mee zou sterven, maar hij wil het delen omdat de jongeman er expliciet naar heeft gevraagd. Hij biedt hem aan ernaar te kijken en de dingen die hij wil eruit te pikken. Pas wanneer hij Sensei vroeg erover te vertellen en zo iets levends uit hem te halen, is Sensei hem beginnen respecteren.